

ΑΤΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

Τὸ ἐν τοῖς παρενθέτοις ὧδε πίναξιν Α' καὶ Β' ἐπιγραφικὸν κείμενον παρέχει ὡς οἶόν τε πιστὴν παράστασιν τεθραυσμένης ἀπογραφικῆς στήλης τὸ πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἐλευσίνι εὐρόντος αὐτὴν κ. Δ. Φιλίου ἀτελέστερον ἐνταῦθα δημοσιευθείσης, ἔπειτα δέ, μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἄλλων θραυσμάτων καὶ τὴν συναρμολόγησιν, πληρέστερον ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς¹.

Ἀλλά, μελέτη ἀκριβεστέρα τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἐπιγραφικοῦ κειμένου, ἄνευ μεγαλογραμμαμάτου ἀπεικονίσεως, ἔσται δυσχερὴς εἰς τὸν μὴ ἔχοντα ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτὸν τὸν λίθον ἢ μὴ εὐμοιροῦντα τελείου χαρτίνου ἐκτυπώματος. Διὰ τοῦτο δ' ἐκρίναμεν ἀπαραίτητον τὴν δημοσίευσιν τῶν προμνημονευθέντων πινάκων, οὓς μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἀκριβείας κατηρτίσαμεν ἐξ ἐκτύπου φιλοφρόνως παραχωρηθέντος ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων, μετ' ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὴν μικρογράμματον μεταγραφὴν τοῦ κ. Δ. Φιλίου. Πρὸς μεῖζονα δ' εὐκολίαν ἐν αὐτοῖς τοῖς πίναξι μικροῖς γράμμασιν ἐν ἀγκύλαις κατεχωρίσαμεν ἀπάσας τὰς γενομένας συμπληρώσεις, εἴτε παρὰ Φιλίου καὶ Kirchhoff παρελάβομεν εἴτε ἡμεῖς παρεισηγάγομεν αὐτάς.

¹ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, 1888, σ. 48-54. — Mittheilungen d. D. Arch. Inst. XIX, σ. 191-193 μετὰ δύο παρενθέντων μικρογραμμαμάτων πινάκων. Τὴν ἐπιγραφὴν, πρὸ τῆς συναρμολογήσεως, ἐξέδωκε καὶ ὁ Kirchhoff ἐν C.I.A. IV, 225 c, d, e, f, μετὰ διορθώσεων. Τὸ σπουδαῖον τῆς στήλης κείμενον πολλὴν μὲν ἤδη ἐφείλκυσε τὴν προσοχήν, ποικίλα δὲ παρέχει τὰ πρὸς μελέτην ἐνδόσιμα. Ἐξ αὐτῆς συμπληρώσας κατὰ τὸν Kirchhoff τοὺς στίχους « Πλίνθοι ΗΗΗΗ ἐνφοκο[ομήθησαν], ἢ τὴν ἄκατον καθεῖλλον », ὁ πρῶτος διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς κ. P. Foucart (ἐν Recherches sur l'origine et la nature des mystères d'Eleusis. Paris, 1895) συνήγαγε (σελ. 36) εἰκασίαν ἀξίαν μνείας, εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ὅτι τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος ἡ λατρεία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἱδρυσιν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι περὶ τὴν Κόρην καὶ τὴν Δήμητρα τελετῶν. Ἐξ ἀφορμῆς ταύτης μνημονευτέαν κρίνομεν ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ Γ. Συγγέλου (Χρονογραφ. σ. 299) παραδοθεῖσαν ἡμῖν μαρτυρίαν τοῦ Φιλοχόρου, καθ' ἣν, ἐπὶ Κελεοῦ βασιλείᾳ τῆς Ἐλευσίως, ὁ Τριπίδαμος μακρῷ πλοίῳ προσβάλλων ταῖς πόλεσι τὸν σίτον ἐδίδου· « ὑπονοεῖσθαι δὲ περὶ τὸν ὄφιν εἶναι τὴν αὐτὴν ἔχειν δὲ καὶ τοῦ σχήματος ».

Ἐν τισιν, — ἐν ὀλιγίστοις, — ἡ ἡμετέρα ἀνάγνωσις διαφέρει τῆς τῶν πρώτων ἐκδοτῶν. Ἀλλ' ἐλθόντες μετ' αὐτοὺς καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς ἐκείνων ἐργασίας κατ' ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὸ ἔκτυπον, εὐκολον ἦτο κάλλιον νὰ διακρίνωμέν τινα τῶν ἐν τῷ ἐφθαρμένῳ μέρει τῆς ἐπιγραφῆς ἀσαφῶν γραμμάτων.

Οὕτως, ἐν στίχῳ 9^ῳ τῆς β' στήλης τῆς Β' πλευρᾶς διεκρίναμεν ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Φιλίου χαρακτηριζόμενον ὡς δασὺ πνεῦμα Η, τὸ πρὸ τῶν γραμμάτων AKYΛON, ἔχει προτεταγμένας δύο καθέτους στίγμᾶς : δεικνυούσας ἢ καὶ ἀριθμητικὸν σημεῖον πρὸ τοῦ AKYΛON ἢ ὅπωςδὴποτε διακεκριμένον ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ ὄρου ἕτερον κόσμημα ἢ σκεῦος, περὶ οὗ δύνανται τις ἴσως ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν νὰ συναγάγῃ ἐξ ὧσιν ὁ Ἡσύχιος ἐν λέξεσιν ἀκνυλλόν καὶ ἄκνυλος λέγει. Πρβ. Ἐφ. Ἀρχ. 1888, σ. 42, στίχ. 12.

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δις μὲν ἀπαντᾷ ΣΕΡΑ = σειρά (Β', α', 38, 39)· ἅπαξ δὲ ΣΠΕΡΑΣ = σπείρας (Α', γ', 36). Ἀλλ' ἐν Α', β', 44 ἔχομεν ΣΠΕΙΡΑΣ. Ἐν Β', γ', 11 ἀναγινώσκομεν ΕΦΕΛΚΕΝ = ἐφέλκειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν Α', β', 57: ἐφέ]ΛΚΕΝ. Τοῦ στίχου 11 (Β', γ') ἅπαντα, πλὴν ἑνός, τὰ γράμματα εἶναι σαφέστατα· ἑνός (τοῦ πρώτου σωζομένου, δευτέρου δὲ ἐν τῷ στίχῳ) τὸ σωζόμενον ἡμισυ φαίνεται μᾶλλον ὡς ὕψιλον, ὡς καὶ ὁ Φίλιος ἐσημείωσε· τὸ δὲ πρῶτον γράμμα ἀπώλετο, ἐκεῖ θραυσθέντος τοῦ λίθου. Καίτοι δέ, κατὰ ταῦτα, ἑνός μόνου γράμματος, τοῦ πρώτου, ἡ θέσις εἶναι κενή, ἀδύνατος εἰς ἡμᾶς ὑπῆρξεν ἡ συμπλήρωσις κατὰ τρόπον προσδιδόντα σαφῆ εἰς τὸν στίχον ἔννοιαν. Καὶ ἡ ἐν τῷ στίχῳ δευτέρα λέξις ΔΡΟΜΟΝ καὶ τὸ μικρὸν ἀνωτέρω (στίχ. 9) ὕσπληξ καὶ τὸ ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐπομένῳ στίχῳ δίσκοι ἄγουσι τὸν νοῦν εἰς σκεῦος ἀγωνιστικόν. Ἀλλά, τί σημαίνει π. χ. [θυ]ρίς ἢ [σε]ρίς ἢ [συ]ρίς δρόμον ἐφέλκειν; ἢ τί σαφέστερον καταλαμβάνει ὁ ἀναγινώσκων πληθυντικῶς δρόμων; Ἐν ἀπορίᾳ, ἡρευνήσαμεν μήπως ΔΡΟΜΟΝ σημαίνει ἄλλο τι. Ἀλλά,

πλήν τῆς λέξεως *δρομών* (δρομεὺς ἢ πλοῖον ταχύπλου) ἥς τὰ γράμματα ΔΡΟΜΟΝ δυνατόν νὰ αποτελῶσιν ἐνικὴν ἢ δυϊκὴν αἰτιατικὴν ἐκθλίψει τοῦ τελικοῦ Α ἢ Ε, οὐδὲν ἄλλο εὑρομεν. Καὶ καλῶς μὲν ἔχει πρὸς *δρομῶνα*, τὸ πλοῖον, ἡ λέξις *ἐφέλκειν*, καλῶς δὲ κεῖται μνεῖα ναυτικοῦ σκεύους ἐν στήλῃ ἐν ἣ ὅς μὲν γίνεται λόγος περὶ ἀκάτου (Α', γ', 27 καὶ 38) καὶ περὶ κωπῶν δὲ καὶ κοντοῦ καὶ σχοινίου (Α', γ', 13). ἀλλὰ, καὶ ἂν ἡ ἐπὶ πλοίου προσηγορία *δρομών* κριθῇ ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὸν πέμπτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα¹, ἀσυνήθης ὅλως καὶ ἀπίθανος φαίνεται ἐν ἐπιγραφῇ ἀττικῇ τῶν χρόνων τούτων ἢ πρὸ τοῦ Ε τοῦ *ἐφέλκειν* ἐκθλίψις τοῦ τελικοῦ Α ἢ Ε τῆς αἰτιατικῆς².

Ἐν στίχῳ 46^ψ (Α', γ'), ἂν τὸ ἐνδέκατον γράμμα εἶναι Ο, ὡς καὶ ὁ Φίλιος μετέγραψε, καὶ ἡμεῖς δὲ μετὰ τινος δισταγμοῦ, τὸ μεταξὺ τοῦ ἐνάτου στοιχείου, Ν, καὶ τοῦ ἐνδεκάτου, Ο, φαινόμενον ἔχνος καθέτου χάραγματος ἴσως εἶναι Η, ὅτε καὶ ἐνδείκνυται ἡ κατὰ τὸν 39^{ον} στίχον τῆς αὐτῆς στήλης συμπλήρωσις· ΣΑΝΙ[δια ἐ]Ν[']ο[ις τὸς μύστας ..

Τὰ ἐν Α', γ', 9: ΣΙΔΕΡΟΠΑΛΙΝΗΑΙΡΕΤΟ ἀναγνωστέα· σιδήρου *παλιναιρέτου*, οὐχὶ *πάλιν αἵρετο*, ὡς ἀνέγνω ὁ Φίλιος. «*Παλιναιρέτον*· ἐπεσκευασμένον καὶ οἶον ἐκ παλαιοῦ κεκαινοποιημένον· παλινσύρραπτον», καθ' Ἡσύχιον.

Ἐν Α', γ', 29 ἐχαράχθη ΤΟΛΛΙΘΟΣ ἀντὶ ΤΟΣΛΙΘΟΣ, τρεπὴ τοῦ τελικοῦ ς εἰς λ.

Ἐν στίχῳ 44 τῆς α' στήλης τῆς Β' πλευρᾶς ἡ δευτέρα λέξις εἶναι *ἄμη*, τεκτονικὸν ἐργαλεῖον.

Τοὺς στίχους 51-56 (Α', γ') ὁ Kirchhoff συνεπλήρωσεν ὧδε·

Ταμίαις τοῖς τῶν ἄλλων θεῶν τοῖς]
ἐπὶ Εὐκλήμονος ἄρχοντος, οἷς]
Δωρόθεος[ς ἐγραμμάτευε]
κατὰ ψήφισμα τοῦ δήμου παρέδομεν]

¹ Ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ κατὰ τοὺς κατωτάτους ῥωμαίους καὶ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἑλληνιστί τε καὶ λατινιστί, ἐν Ἰουστινιανέῳ κώδικι, παρὰ Κασσιόδωρον (dromonarius), παρὰ Προκοπίῳ, Ἰωάννῃ Λυδῷ, Μαυρικίῳ, Σιμοκάτῃ, Μαλαξῇ, Λέοντι τῷ φιλοσόφῳ, Πορφυρίῳ (δρομώνιον). Ἰδε Greek lexicon of the Roman and Byzantine periods, by E. A. Sophocles, καὶ τὰ λατινικὰ λεξικά. Πρὸς καὶ Daremberg et Saglio, Dict. des Ant. Gr. et Rom. ἐν λ. dromo.— Κατὰ Πολυδεύκην (Α', 83) ὁ Ἀριστοφάνης εἶπε *δρομάδες ὀλκάδες*.

² Κράσεως ἀήθους παράδειγμα «τάγαλμα» βλέπομεν ἐν U. I. A. IV (Suppl. II) 356.

ὑποθέ[μενοι τὰ χρήματα τὰ ἐν τῷ]
ὀπισθοδόμῳ

Ἄλλ' ὁ Φίλιος, καίπερ ὁμολογῶν ὅτι δὲν εἶναι αὐτῷ εὐνόητα τὰ ἀναγινωσκόμενα, ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι ἡ προηγουμένη συμπλήρωσις ἀστοχεῖ, διότι ἐν μὲν τῇ πλευρᾷ Α', ἐν ἣ οἱ στίχοι οὗτοι κεῖνται, ὁ λόγος γίνεται περὶ *παραλήψεως*, οὐχὶ περὶ *παραδόσεως*, ἐν δὲ τῇ πλευρᾷ Β', τῇ τῆς παραδόσεως, «οὐδὲ γίνεται καὶ λόγος περὶ ταμιῶν».

Ἡ πλευρὰ Α' εἶναι ἀληθῶς ἔκθεσις *παραλαβῆς*, ἵνα νεωτερικώτερον εἰπώμεν, ἡ δὲ πλευρὰ Β' ἔκθεσις *παραδόσεως* ὑπὸ τῶν ἐν Α' *παραλαβόντων* πρὸς τοὺς νέους ἐπιστάτας. Α': *τάδε παραλάβομεν παρὰ τῶν προτέρων ἐπιστατῶν*. Β': *τάδε παρέδομεν ἐπιστάταις τοῖς νέοις*. Τούτων οὕτως ἐχόντων, παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεως *παραδόσεως* (Β'), εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπικεφαλίδαν «*ἐν πόλει ἀπαρχὴ*» καὶ πρὸ τῆς ἐτέρας ἐπικεφαλίδος «*ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῷ ἐν ἄστει*», παρεντίθεται ἀναγραφὴ ἐλλείπουσα ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ μέρει τῆς ἐκθέσεως *παραλαβῆς* (Α'). Ἐχομεν ἄρα πράγματα παραδιδόμενα εἰς τοὺς νέους ἐπιστάτας, ἅπερ οἱ παραδιδόντες δὲν φαίνεται ὅτι παρέλαβον παρὰ τῶν προτέρων.

Τοιοῦτόν τι φαίνεται παράδοξον, εἶναι δὲ ὅλως ἀπαράδεκτον.

Διὸ καὶ ἠρευνήσαμεν περαιτέρω καὶ παρατηρήσαμεν ὅτι ἐν Α', γ', κατὰ τὸ τέλος, ὑπάρχει ἀναγραφὴ σαφῶς, παρ' ὅλην τοῦ κειμένου τὴν φθοράν, δεικνύουσα πρόσθετον *παραλαβήν*. Ἀντιπαρβολὴ δ' ἔδειξεν ὅτι τῆς ἀναγραφῆς ταύτης τὰ γράμματα ἐν πολλοῖς ταυτίζονται πρὸς τὰ τῆς ἐν Β', α' *παρενθέτου*.

Β', α', 13 - 17	Α', γ', 56 - 61
ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ χρυσίον	ὀπισθοδ.
ἐν κοίτῃ χαλκῇ ἐκ τῆς	ἐκ τῆς τε
τετάρτης θήκης ΣΕΜ . . .	ἵνα Σ Ε Μ
χρυσίου σταθμὸν . . .	χρυσίου σταθ
τούτ	ἐπὶ τούτ
	ἀργυρίου

Τοῦ δὲ πλάτους τῆς στήλης ἀποδειχθέντος κανονικῶς χωρητικοῦ τῶν πρὸς συμπλήρωσιν προσ-

τιθεμένων γραμμάτων, παρελάβομεν αὐτὰ ἐκ τῆς στήλης α' τῆς πλευρᾶς Β' καὶ κατηρτίσαμεν ὅλην τὴν ἐν Α', γ', μεταξύ τῶν στίχων 51 καὶ 61 περίοδον ἀρτίαν τὴν ἔννοιαν, καίτοι δὲν ἡτύχησαμεν νὰ ἐπανατυπώσωμεν ἐν πᾶσι κατὰ γράμμα τὸ ἀρχαῖον κείμενον.

Ταμίαι [τῶν θεῶν]
ἐπὶ Εὐκ[τήμονος] ἄρχοντος οἷς]
Δωρόθεο[ς ἐγραμμάτευε]
κατὰ ψη[φισμα] τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου]
ὑποθέμ[ενοι] παρέδωσαν (;) ἐν τῷ]
ὀπισθοδ[όμῳ] χρυσίον ἐν κοίτῃ χαλκῇ]
ἐκ τῆς τετάρτης θήκης
ἵνα σημ[ανθῇ] - ἡ - ἵνα σημεία
χρυσίου σταθμὸν
ἐπὶ τούτῳ
ΤΧΧ ἀργυρίου

Τουτέστιν· οἱ ἐπὶ Εὐκ[τήμονος] ἄρχοντος (Ὁλυμ. 92, 4, 93, 1, - 408/7 π. Χ.) ταμίαι τῶν θεῶν, κατὰ ψήφισμα τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, — ἡ τοῦ ἐτέρου τούτων, — παρέδωσαν διὰ καταθέσεως ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ἐπιστάτας τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ χρυσίον ἐν κοίτῃ χαλκῇ ἐκ τῆς τετάρτης θήκης ἵνα σφραγισθῇ, — ἡ ἐφ' ἧς ἐπετέθησαν ἡ ὑπάρχουσιν ἐπιτεθειμέναι σφραγίδες. Χρυσίου βάρος τόσον καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀργυρίου τόσον.

Ταῦτα βεβαίῳ ἢ ἐν πλευρᾷ Α' ἔκθεσις ὅτι παρελάβον οἱ ἐπιστάται παρὰ τῶν ταμιῶν.

Αὐτὰ δὲ ταῦτα, τὸ χρυσίον ἐν τῇ χαλκῇ κοίτῃ, ἐκ τῆς τετάρτης θήκης, ἐσφραγισμένον, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸ ἀργύριον, ἢ ἐν πλευρᾷ Β' ἔκθεσις βεβαίῳ (α' 13-17) ὅτι παρέδωσαν εἰς τοὺς νέους ἐπιστάτας ἀποτεθειμένα ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ¹.

Παραδόσεις τοιαῦται ὅποια ἢ κατὰ τὴν πλευρὰν Α' γενομένη πρὸς τοὺς ἐπιστάτας τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ ὑπὸ τῶν ταμιῶν τῶν ἱερῶν χρημάτων βλέπομεν ὅτι ἦσαν συνήθεις ἐν Ἀθήναις. Οἱ ταμίαι τῶν τῆς θεοῦ (τῆς Ἀθηνᾶς) ἐν τῇ Ἀκροπόλει παρελάμβανον «τό τε ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰς νίκας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ τὰ χρήματα ἐναντίον τῆς βουλῆς»². Γινώσκουμεν δὲ πολλαχόθεν ὅτι

¹ C. I. A. I, 32: «καὶ ἐν στήλῃ ἀναγραφάντων . . . χωρὶς τοῦ τε ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον».

² Ἀριστοτ. Ἀθην. Πολιτεία, κεφ. 47. Ἴδε καὶ τὰς ἐν C. I. A.

ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ ἐφυλάσσετο ὁ ἱερὸς οὗτος θησαυρός, ὃν ἐκεῖ παραλαμβάνοντες ἐκεῖ παρέδιδον εἰς τοὺς μετ' αὐτοὺς ταμίαις. Ἀλλά, μεταξύ τῶν περιερχομένων εἰς χεῖρας τῶν ταμιῶν χρημάτων, πραγμάτων ἢ σκευῶν ὑπῆρχον καὶ τὰ κατὰ τοὺς νόμους παραδοτέα οὐχὶ πάλιν εἰς τοὺς ταμίαις τοὺς νέους, ἀλλ' εἰς ἄλλην ἀρχήν. Οὕτω, τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν μοριῶν παρελάμβανον μὲν οἱ ταμίαι παρὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ συλλέξαντος, ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει, ἐτήρουν δ' ἐκεῖ μέχρι τῶν Παναθηναίων, ὅτε ἀπεμετρούν αὐτὸ τοῖς ἀθλοθέταις, «οἱ δὲ ἀθλοθέται τοῖς νικῶσι τῶν ἀγωνιστῶν»¹. Ἐνταῦθα ἐγένετο παράδοσις παρὰ τῶν ταμιῶν εἰς τοὺς ἀθλοθέτας ἀναγραφομένη που ἀναμφιδόλως. Οὕτω πάλιν, πολλοὶ προευκλείδειοι ἐπιγραφὰι δεικνύουσιν ἡμῖν ἐπιστάτας ἔργων ἱερῶν παραλαμβάνοντας χρήματα πρὸς ἀνάλωσιν παρὰ τῶν ταμιῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει· *Λήμμα παρὰ ταμιῶν ἐκ πόλεως* — *χρυσὸν στατήρες Κυζικηνοὶ παρὰ ταμιῶν οἱ τὰ τῆς θεοῦ ἐταμίεον* — *Λήμματα παρὰ ταμιῶν τῶν ἄλλων θεῶν*².

Ἔχομεν δ' ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ εἰδικωτέραν μαρτυρίαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ παρὰ τῶν ταμιῶν τῆς τε Ἀθηνᾶς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ταμιεύσεως καὶ φυλάξεως, ἐξ ἧς γίνονται καταληπτότερα τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ στήλῃ περὶ τῆς ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ θέσεως τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου ἀναγραφόμενα. «Οὗτοι δὲ (οἱ ταμίαι τῶν ἄλλων

I καὶ II ἐπιγραφάς. — Ἀκριβῶς τέσσαρα ἔτη πρὸ τοῦ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, μεταρρυθμισθέντων τῶν τῆς πολιτείας γνώμη Πυθοδώρου τοῦ Πολυζήλου εἰς ὀλιγαρχίαν (ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος, 412/411 π. Χ.) ἐτάχθησαν ταμίαι «τῶν ἱερῶν χρημάτων τῇ θεῇ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς δέκα». Ἀριστοτ. Ἀθην. Πολιτ. κεφ. 30. — Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 834 b. (C. I. A. II) ἐπιγραφῇ τῇ ἀναγομένη εἰς τὸ 4ον ἔτος τῆς 112ης Ὀλυμπιάδος (329/8 π. Χ.) ἔχομεν ταμίαις τοῖν θεοῖν· «λόγος ἐπισιγῶν Ἐλευσινόθεν καὶ ταμιῶν τοῖν θεοῖν» καὶ οὕτω καθεξῆς.

¹ Ἀριστοτ. Ἀθ. Πολ. κεφ. 60.

² C. I. A. I, ἀρ. 284-324. Ἀλλά, καὶ παρ' ἄλλων ἀρχῶν παρελάμβανον οἱ ἐπιστάται, ἐν παραδείγματι παρὰ τῶν κωλακρετῶν, ὡς δεικνύει ἡ πρώτη τῶν ἄνω μνημονευομένων ἐπιγραφῶν, παρὰ τῶν ἐλληνοταμιῶν κλπ. — Αὐτόθι, ἀρ. 32. Ἐν τῷ ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον καταγεχωρισμένῳ ψηφίσματι λέγεται· «παρὰ δὲ τῶν νῦν ταμιῶν καὶ τῶν ἐπισιγῶν καὶ τῶν ἱεροποιῶν τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς οἱ ἄνθρωποι διαχειρίζονται, ἀπαριθμῶσάσθων καὶ ἐπιστησάσθων τὰ χρήματα ἐναντίον τῆς βουλῆς ἐν πόλει κλπ. — Ἐν δὲ τῇ μετευκλείδειῳ Ἐλευσινιακῇ ἐπιγραφῇ τῇ ὑπ' ἀρ. 682 c. (C. I. A. II, add. et corrig.) βριτῶς λέγεται· «οἱ δὲ ταμίαι (παρέδωσαν) τοῖς ἐπιστάταις καὶ συνάρχουσιν, οἱ δ' ἐπιστάταις τοῖς ἐπιστάταις» δηλονότι αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν.

θεῶν) ταμειούντων ἐν πόλει ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τὰ τῶν θεῶν χρήματα ὅσα δυνατόν καὶ ὅσιον καὶ συναυγιόντων καὶ συγκλειόντων τὰς θύρας τοῦ ὀπισθοδόμου καὶ συσημαινόντων τοῖς τῶν τῆς Ἀθηναίας ταμίαις». — «Ἐπειδὴν δὲ ἐκ τῶν διακοσίων ταλάντων, ἃ ἐς ἀπόδοσιν ἐψήφισται ὁ δῆμος τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἀποδοθῇ τὰ ὀφειλόμενα, ταμειεύσθω τὰ μὲν τῆς Ἀθηναίας χρήματα ἐν τῷ ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ ὀπισθοδόμου, τὰ δὲ τῶν ἄλλων θεῶν ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερᾷ»¹. Τὰ κατατιθέμενα ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ χρήματα ἐσφραγίζοντο ἐν κοίταις (κιβωτίοις, ἀργυριοθήκαις, γραμματείοις, φασκώλοις κτλ.) καὶ ἐτίθεντο δεξιᾷ μὲν τὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀριστερᾷ δὲ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν, ἐν ἰδίᾳ ἕκαστα θήκη (θυρίδι - case) τῆς εἰς πολλὰ διαχωρίσματα διηρημένης πλευρᾶς. Οὕτω δὲ διακεκριμένα ἀπὸ τῶν ἄλλων παρεδίδοντο εἰς ἃς ἀνήκον ἀρχὰς μετὰ σαφοῦς μνείας τῶν τε κιβωτίων ἐν οἷς ἦσαν ἐγκλεισμένα καὶ ἐσφραγισμένα καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς θήκης ἐν ᾗ ταῦτα ἦσαν ἀποτεθειμένα· ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ — ἐν κοίτῃ χαλκῇ — ἐκ τῆς τετάρτης θήκης².

Καὶ ἐτέραν δὲ συμπλήρωσιν ἐτολμήσαμεν ν' ἀναγράφωμεν ἐν τοῖς ἄνω καταχωρισθεῖσι πίναξιν, εἰς αὐτὸν τὸν πρῶτον στίχον τῆς πλευρᾶς Β'.

Τάδε παρέδομεν ἐπιστάταις τοῖς νέοις Εὐθύφει Αἰθαλίδῃ ΧΑΙ[ρεστράτῳ Πειραιεὶ καὶ] ξυνάρχουσι.

Τὰ προστεθέντα γράμματα ἀκριβῶς πληροῦσι τὸν κενὸν χώρον τῆς στοιχηδὸν κεχαραγμένης ἐπιγραφῆς. Παρέχουσι δ' ἡμῖν πληρεῖς τὸ ὄνομα καὶ τὸν δῆμον τοῦ ἐτέρου τῶν δύο ἐν τῇ ἐπιγραφῇ κατονομαζομένων νέων ἐπιστατῶν, τὸ τοῦ ἐκ Πειραιῶς Χαιρεστράτου, αὐτὸ δηλονότι τὸ ὄνομα τοῦ ἐν τῇ πλευρᾷ Α' παραλαμβάνοντος ἐπιστάτου, τοῦ ἐπὶ Εὐκτῆμονος ἄρχοντος. Κατὰ ταῦτα, προστίθεται εἰς τὰ γνωστὰ ἤδη νέον παράδειγμα ἐπιστάτου τὸ

¹ C. I. A. I, ἀρ. 32.

² Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐν C. I. A. ταμιαῶν καὶ ἄλλων παραπλησιῶν ἐπιγραφῶν, ἴδε ἰδίως ἐν II, II, 652 καὶ 660: «τάδε ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ ἐκ τῆς κιβωτοῦ τῆς Βραυρωνοῦ» — ἐν II, II, 676, 703, 720, 721: «γραμματαῖα παρὰ τῆς Βουλῆς τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου σεσημασμένα»· «γραμματαῖα δύο χαλκᾷ τὸ μὲν σεσημασμένον τὸ δὲ ἀνεωγμένον»· κιβωτοὶ δύο οὐχ ὕψις, ἡ μὲν σεσημασμένη ἡ δὲ ἀνεωγμένη· ἐν τῇ ἀσημάντῳ ἔνεστιν Ἀρτέμιδος Βραυρωνίας . . . ἀσει . . . οπα παντοδαπά». Ἡ λέξις γραμματεῖον ἐνταῦθα σημαίνει κιβωτίον, ἀργυριοθήκην. Ἴδε Ἀρποκρ. ἀργυριοθήκη. — Πολυδ. Δ' 19. — Ἡσυχ. ἐν λ. ἀργυροθήκη. — Σουῖδ. ἐν λ. ἀργυρὸς θήκη.

δεύτερον εἰς ἐξακολουθήσιν τοῦ ἔργου ἐκλεχθέντος¹.

Φέρει δ' ἐφ' ἑαυτῆς ἡ ἐνταῦθα ἐξεταζομένη στήλη σημεῖα ἐπιτρέποντα ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐπιγραφικὸν κείμενον μνημονευόμενον ὑπὸ ἀρχαίου συγγραφέως, τὰς λέξεις *πρίων λιθοπρίστης* (Α', γ', 7. Β', γ', 27) καὶ *καρκίνος* (Α', γ', 8). «Ἐν δὲ ταῖς ἀττικαῖς στήλαις, λέγει ὁ Πολυδεύκης (I' 148), ἀναγράφεται *πρίων λιθοπρίστης* καὶ *καρκίνος λίθους ἔχων*². Εἴποις δ' ἂν καὶ μηχανὴν λιθαγωγόν».

Πρίων λιθοπρίστης καὶ *καρκίνος* ἦσαν τεχνικοί ὄροι οὕτως, ὥς φαίνεται, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰδικοί, ὥστε προεκάλεσαν ἰδιάζουσιν τὴν προσοχὴν τοῦ παλαιοῦ λεξικογράφου, φροντίσαντος νὰ δείξῃ καὶ τὴν πηγὴν ἐξ ἧς ἠρύσθη αὐτοῦς.

Ἀλλά, τίνες ἦσαν αἱ ἀττικαὶ αὗται στήλαι;

Ὅτε ὁ Πολυδεύκης ἐν τῇ ἀνωτέρῳ παρατεθείσῃ περιόδῳ ἐμνημόνευσεν αὐτῶν γενικώτερον, ἐνεθυμείτο βεβαίως ὅτι πρὸ μικροῦ ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, τῷ σκευογραφικῷ, εἶχε γεγραμμένα ταῦτα· «ἐν δὲ ταῖς ἀττικαῖς στήλαις, αἱ κεῖνται ἐν Ἐλευσίνι, τὰ τῶν ἀσεδησάντων περὶ τῷ θεῷ δημοσίᾳ πραθέντα ἀναγράφεται· ἐν αἷς ἄλλα τε πολλὰ σκευὴ ἐστὶν ὠνομασμένα καὶ μολυβδοκρατευταί»³. Ἐκρινεν ἄρα, καὶ εἰκότως, περιττὴν νέαν τῶν ἀττικῶν στηλῶν περιγραφὴν

Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, τρία τινὰ συνάγομεν ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου δις μνημονευόμεναι ἀττικαὶ στήλαι ἔκειντο ἐν Ἐλευσίνι· — ὅτι ὠνόμαζον πολλὰ σκευή· — εἰδικώτερον δὲ ὅτι περιείχον τὰς προσηγορίας *πρίων λιθοπρίστης*, *καρκίνος* καὶ *μολυβδοκρατευταί*. Ἀλλά, καὶ τὰ ἡμέτερα ἀποσπάσματα ἀνήκουσιν εἰς στήλην κειμένην ἐν

¹ Ἴδε ὅσα περὶ τοιαύτης παρατάσεως τῆς ἀρχῆς ὁ Kirchhoff λέγει ἐν C. I. A. I, 300 - 311, ἐν σελ. 160. Ἠρβλ. Daremberg et Saglio, Dictionnaire des Antiquités Gr. et Rom. ἐν λέξει *Epistatès* (ἐπιστάται). — Ὁ Αἰθαλίδης Εὐθύφει φέρεται καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 652 ἐπιγραφῇ (C. I. A. II, II) ὡς ταμίης κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς 95ης Ὀλυμπιάδος (398/7 π. X.).

² Διόρθου· «*λίθους ἔχων*»· ἥτοι μηχανὴ *λιθουλός*, ἡ *loune* τῶν Γάλλων. Τὸ *λίθους ἔχων* φαίνεται μᾶλλον τεθειμένον ὑπὸ τοῦ γραμματικοῦ εἰς προσδιορισμὸν ἀκριβοῦς εἰδικῆς τινοῦ ἐννοίας τῆς λέξεως *καρκίνος*, ὥς καὶ ἡ ἐπακόλουθος ἐπεξηγήσις, «εἴποις δ' ἂν καὶ μηχανὴν λιθαγωγόν».

³ Πολυδ. I' 97. ἴσως μᾶλλον *μολύβδου κρατευταί*, κατὰ τὴν κριτικὴν διάγνωσιν τοῦ Kirchhoff (C. I. A. I, 319, σ. 161). Τοῦ προσθέτου τούτου γνωρίσματος ἔχον δὲν ἀνέυρομεν ἐπὶ τῶν δεκτικῶν ἀναγνωστέως γραμμάτων τῶν σωζομένων τμημάτων τῆς ἐπιγραφῆς.

Ἐλευσῖνι· — καὶ ἐν τούτοις πολλὰ σκεύη ὑπάρχουσιν ὀνομασμένα· — καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγινώσκονται αἱ προσηγορίαι πρὶν Λιθοπρίστης καὶ καρκίως.

Τὰ τεκμήρια εἶναι καὶ σπουδαῖα καὶ ὠρισμένα καὶ σύμφωνα, ὡς λέγουσιν οἱ δικανικοί, ἀπίθανον δὲ ὅλως ὅτι ἐξ ἀπλῆς τύχης συνεκύρησαν.

Διὰ τοῦτο δέ, καίτοι τὰ ἐνταῦθα ἐξεταζόμενα μέλη τῆς ἐξ Ἐλευσίνος στήλης οὐδεμίαν παρέχουσιν ἄμεσον νύξιν ὅτι τὰ ἐν αὐτῇ ἀναγεγραμμένα ἦσαν τὰ τῶν ἀσεβησάντων· περὶ τὴν θεὸν δημοσίᾳ πραθέντα, ὡς εἶχε τὴν πρόνοιαν ὁ Πολυδεύκης νὰ ἐξηγήσῃ, φρονούμεν ὅτι ἡ σκαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἤγαγεν εἰς φῶς λείψανα τῶν ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ μνημονευμένων ἀττικῶν στηλῶν, τῶν ἐν Ἐλευσῖνι κειμένων¹.

Καὶ πρῶτον παρατηροῦμεν ὅτι τοῦ Πολυδεύκου τὸ κείμενον οὐδαμοῦ λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν στηλῶν φητὴ μνεία ἐγένετο ὅτι τὰ ἐν ταύταις ἀναγεγραμμένα ἦσαν τὰ τῶν περὶ τὴν θεὸν ἀσεβησάντων, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξηγεῖ ὅτι ἐν ταῖς ἀττικαῖς στήλαις ἦσαν ἀναγεγραμμένα τὰ λόγῳ ἀσεβείας δημιόπρατα².

¹ Τοιαύτης στήλης λείψανον φαίνεται καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 225 a ἐν C. I. A. IV, I, σ. 71 ἐπιγραφή, ἥτις ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται τμήμα αὐτῆς· τῆς ἐνταῦθα ἐξεταζομένης στήλης. ἀλλὰ, μετ' ἀντιπαράβολον πρὸς τὰ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πλευραῖς Α' καὶ Β' ἀντίστοιχα, ἀποδεικνύεται οὕσα τμήμα ἄλλης ἐπιστατικῆς τῶν αὐτῶν προεκυκλιδεῶν χρόνων ἀναγραφῆς. Ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου θραύσματος ὁδηγούμενοι δυνάμεθα μετὰ λόγου νὰ συμπληρώσωμεν τινὰ τῶν ἀπὸ τοῦ 50 στίχου τῆς Α' στήλης τῆς πλευρᾶς Α' καὶ ἄνω κενῶν, κυρουμένης καὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν στίχων 50-51, ἣν μετὰ διςταχυμοῦ παρέρχεται ἐν τῷ πίνακι πρὸ τῆς ἐν C. I. A. ἀνευρέσεως τῆς ὑπ' ἀρ. 225a ἐπιγραφῆς.

Α', α' 46 - 49
[. . . II χρυσ]
[οἶνοχόη]
[οἶνοχόη]
Χρυσίου σταθμόν]

² Ἐκ τούτου δὲν θέλομεν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐν ταῖς στήλαις οὐδαμοῦ τοιαύτη ῥητὴ μνεία ὑπῆρχε· θέλομεν μάλιστα δεῖξει κατωτέρω ὅτι ἐνίοτε πρὸς διάκρισιν τοῦ παραλαμβανομένου ἢ παραδιδόμενου πράγματος παρετίθετο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου παρ' ᾧ ἐδημεύθη. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην (Ἀθην. Πολιτ. κεφ. 47) οἱ πωληταὶ ἀνέγραφον εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα καὶ τὰ χωρία καὶ τὰς οἰκίας κλπ. τὰ δημοπρατούμενα. Καὶ οἱ σωζόμενοι δὲ πίνακες πωλητῶν ἀκριβολογοῦσι περὶ ταῦτα (C. I. A. II, II, ἀριθ. 777 - 783). Πλὴν ἐνταῦθα ἔχομεν στήλην οὐχὶ πωλητῶν, ἀλλ' ἐπιστατῶν παραλαβόντων παρὰ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς τὰ ἥδη δεδημευμένα, ἀπλῶς δ' ἀναγραφόντων αὐτὰ ἐν παραλαβῇ ἢ παραδόσει. Ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῆς λογοδοσίας τῶν ἐν Δῆλῳ Ἀθηναίων Ἀμφικτυόνων (C. I. A. II, ἀρ. 814) ἀναγινώσκουμεν «οἷδε ὧπλον Δηλίων ἀσεβείας . . . τίμημα τὸ ἐπιγεγραμμένον καὶ ἀειφυγία . . . Ἐπιγένης Πολυκράτους Μ κτλ.

Ἄλλ' ἴσως τις ἀντιλέξει· ἡ κολοβὴ ἐπιγραφή ἀναγράφει πράγματα προφανῶς μὴ δημιόπρατα, ἀπαρχήν, ἀναθήματα, ἀνασκευὴν· λίθων, κεφάλαιον ἀναλώματος καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰς τὴν ἀντίρρησην ἀπαντῶμεν· μήπως εἶπέ που ὁ Πολυδεύκης ὅτι μόνα τὰ λόγῳ ἀσεβείας δημιόπρατα εἶχον ἀναγεγραμμένα αἱ ἐν Ἐλευσῖνι ἀττικαὶ στήλαι; Τούναντίον, ἐξηγῶν ὅτι ὁμιλεῖ περὶ στηλῶν ἐν αἷς τὰ λόγῳ ἀσεβείας πραθέντα ἦσαν ἀναγεγραμμένα, λέγει ὅτι ἐν ταύταις καὶ πολλὰ ἄλλα σκεύη ἦσαν ὀνομασμένα καὶ μολυβδοκρατευταί. Τὰ πλεῖστα τῶν σκευῶν τούτων βεβήκως δὲν ἦσαν ἐκ τῶν δεδημευθέντων, ἀλλὰ τινὰ μόνον, ὅσα δὲν ἔτυχον ἀγοραστῶν ἐν τῇ δημοπρασίᾳ ἢ ἄλλως ἐκρίθη χρήσιμον νὰ τηρηθῶσιν ἐν τῷ ἱερῷ. Ἐν δὲ ταῖς στήλαις ἐμνημονεύετο βεβαίως τὸ τίμημα τῶν δημοσίᾳ πραθέντων κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τοῦ ἀσεβήσαντος, ἐνίοτε δ' ἴσως καὶ τὰ διὰ τοῦ τιμήματος εἰς ἀντικατάστασιν διὰ λόγους ἡμῖν ἀγνώστους ἀγοραζόμενα ὑπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀνατιθέμενα εἰς τὰς θεὰς κοσμήματα, σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἢ καὶ ἐξ ἄλλης ὕλης σταθμωμένης.

Εἰς τοιαῦτά τινὰ νομίζομεν ὅτι ἀναφέρεται ἡ ἡμετέρα στήλη ἐκεῖ ὅπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν «ἀναθήματα» ἀναγράφει (Α', α', 61-65, Β', β', 7-11):

Πρὸς τῷ τοίχῳ ὄρμος
χρυσοῦς, ἄκυλον,
πλάστρα χρυσᾶ.
Τὸ δημόσιον ἀνέθηκε.

Καὶ εἰς τίμημα δ' ἀσεβείας ἐν μέρει ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφή ἐν οἷς, — ἔξω τῆς ἀπαρχῆς, προσόδου εἰδικῆς τῆς ἐλευσινιακῆς δυάδος¹, — ποιεῖται λόγον περὶ ἀργυρίου ἐπισήμου, ἀσήμου, ξενικοῦ, χρυσίου, χρυσοῦ στατήρων, λήμματος κεφαλαίου, ἀναλώματος κεφαλαίου.

κτλ., διότι καὶ ἐν τῇ στήλῃ ἐκείνῃ δίδεται λόγος εἰσπράξεων τῶν Ἀμφικτυόνων, ἀναγκαίως δὲ τὸ εἰσπρακτέον τίμημα ἀσεβείας ἀναγράφεται κατ' ὄνομα ἐνόχου.

¹ C. I. A. IV, I, 27 b (suppl. II). Ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ ψηφίσματι τῆς 87ης Ὀλυμπιάδος 1/2 (431 π. Χ.) βλέπομεν ὅτι οἱ ἱεροποιοί, μετὰ τὴν εἰς θυσίας δαπάνην ἐκ τῆς ἀπαρχῆς, ὑπεχρεοῦντο νὰ πωλήσωσι μετὰ τῆς Βουλῆς τὸν σῖτον καὶ τὰς γριθὰς καὶ ἀναθήματα ἀνατιθέναι τοῖν θεοῖν ποιησαμένους αὐτ' ἂν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων δοκῇ καὶ ἐπιγράψιν τὰ ἀναθήματα, ὅτι ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς ἀπαρχῆς ἀνεθέθη, καὶ Ἑλλήνων τὸν ἀπαρχόμενον». Τοιαῦτα ἐκ τῆς ἀπαρχῆς ἀναθήματα δὲν φαίνονται τὰ ἄνω μνημονευόμενα.

Τεκμήριον δὲ πρόσθετον παρέχει ὁ 12^{ος} στίχος τῆς γ' στήλης τῆς Α' πλευρᾶς ἔχων οὕτω·

Ἐύλα ἐκ τῶν Ἀλκιβιάδου.

Διότι ἐκ μὲν τῆς ἱστορίας γινώσκουμεν ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης κατηγορήθη καὶ κατεδικάσθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ περὶ τὰς ἐν Ἐλευσίνι θεὰς καὶ τὰ μυστήρια καὶ ἐδημεύθη ἢ περιουσία αὐτοῦ, ἐκ δὲ τοῦ Πολυδεύκους πάλιν ὅτι ἐν τοῖς *Δημοπράτοις*, τουτέστιν ἐν ταῖς ἐκθέσεσι τῶν λόγῳ δημεύσεως πλειστηριασθέντων¹, ἐφέροντο ἀναγεγραμμένα καὶ σκευὴ τῶν Ἀλκιβιάδου. «Ἐν δὲ τοῖς δημοπράτοις πέπραται Ἀλκιβιάδου χαμεύνη παράκολλος καὶ κλίνη ἀμφικνέφαλος» — καὶ Ἀλκιβιάδου δὲ ἀμφιτάτης τις πέπραται — ὡς καὶ ἐν τοῖς Ἀλκιβιάδου πέπραται προσκεφάλαιον σκύνιον καὶ λινούην καὶ ἐρεοῦν².

Ἀλλά, καὶ αὐτὸ τὸ τέλος τῆς ἐν τῇ πλευρᾷ Α' ἀναγραφῆς συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ἡμῶν. Διότι δεικνύει εἰς χεῖρας τῶν ταμιῶν τῶν ἱερῶν χρημάτων χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἐξ ἄλλης μὲν προσόδου περιελθόν εἰς αὐτοὺς διαρκοῦντος τοῦ ἔτους, πάντως δὲ καὶ ἐκ ποινῶν χρηματικῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ. Οὕτω καὶ κατὰ τὸν περὶ τιμωρίας τῶν ἐξορυττόντων ἐλαίας ἀρχαῖον ἀττικὸν νόμον, ὅστις ἐπέβαλλε ποινὴν δι' ἐκάστην ἐλαίαν ἐξορυττομένην δραχμῶν μὲν ἑκατὸν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου, «τὸ δ' ἐπιδέκατον τούτου, — ἔλεγε, — τῆς θεοῦ εἶναι», τὸ μὲν εἰς τὸ δημόσιον ἀνῆκον οἱ δικάσαντες ἄρχοντες ἐνέγραφον τοῖς πράκτορσι πρὸς εἰσπραξίν καὶ εἰσαγωγὴν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· «ὁ δὲ τῇ θεῷ γίγνεται, τοῖς ταμίαις τῶν τῆς θεοῦ»³.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

Ἦσαν δέ, ὡς εἰκάζομεν, αἱ ἐν Ἐλευσίνι στήλαι ἱδρυμέναι ἐν τῇ ὀνομαζομένῃ θεῶν ἀγορᾷ, περὶ ἧς ὁ Σουίδας μαρτυρῶν «θεῶν γὰρ ἀγορὰ τόπος ἐστὶν ἐν Ἐλευσίνι», περισώζει εἰς ἡμᾶς τὴν εἰδήσιν ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη ἢ παροιμία «καὶ ἐν θεῶν ἀγορᾷ», φερομένη «ἐπὶ τῶν καθ' ὑπερβολὴν κακηγορούντων, — ἐπὶ τῶν τολμῶντων τι λέγειν ἐν τοῖς

¹ Τὰ δὲ ἐκ τοῦ δεδημεῦσθαι πιπρασκόμενα δημόπρωτα. Πολυδεύκ. Ζ' 277.

² Πολυδ. Ι', 30, 38, 40. — Καὶ ἡ λέξις *ἰκνωτῆρες*, ἣν δις ἔχομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ μετὰ δασέος πνεύματος, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις προευκλειδεῖς ἐπιγραφαῖς, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους (Ι' 157) ὡς περιλαμβανομένη ἐν τοῖς δημοπράτοις.

³ Δημοσθ. πρὸς Μακάρτατον, 1074-1075.

ὑπερέχουσιν»¹. Τὴν σκοτεινὴν ἔννοιαν τῆς ἀτελοῦς ἐξηγήσεως τῆς παροιμίας κατέστησεν εὐτυχῶς ἡμῖν σαφεστέραν ὁ Ἡσύχιος γράψας² «θεῶν ἀγορὰ· παροιμία ἐπὶ τῶν τολμῶντων λέγειν ἐν τοῖς τοσοῦτοις ὑπερέχουσιν ὅσον οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρώπων», ἐν ἄλλοις λόγοις ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν περὶ τὸ θεῖον, καθ' ὧν ἀκριβῶς ἡ αὐστηρὰ πρόνοια τῶν ἀττικῶν νόμων, ἐπὶ τῶν ἀνοσίων ὧν τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐν ταῖς στήλαις ἐγγεγραμμένα.

Ἐν τοιαύτῃ θέσει ἱδρυμέναι αἱ στήλαι ἐν αἷς ἀπεγράφετο περιουσία ἱερὰ εὐνόητον ὅτι ἐπίγραμμα εἶχον τὴν λέξιν *θεοί*³.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ἐπίμετρον. Μετὰ τὴν εἰς τύπωσιν παράδοσιν τοῦ ἡμετέρου ἄρθρου ἀνεύρομεν ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι δύο ἐπιγραφικὰ τμήματα ἀνήκοντα εἰς παραδόσεις παρ' ἐπιστατῶν πρὸς ἐπιστάτας τοῦ ἐν Ἐλευσίνι ἱεροῦ, προευκλειδεῶν καὶ ταῦτα χρόνων· ἅτινα συντελοῦσι μὲν εἰς ἐπικύρωσιν τινῶν τῶν ἀνωτέρω ἀναγνώσεων ἢ παρενθηκῶν, παρέχουσι δὲ καὶ συμπληρώσεις μερικὰς κενῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ, ἧς πάλιν οἱ ἀντίστοιχοι στίχοι οἰοῦνται ἀνταποδιδόντες τὴν χάριν πληροῦσι πολλὰ τῶν ἐν αὐτοῖς χασμάτων.

Ἐφημερίς Ἀρχαιολογική 1890, σ. 101-102 (Δ. Φίλιος)⁴:

	κύλι]ξ χρ[υσῆ
	κυ]λιξ ἀργ[υρᾶ
[+]	χρυσίς στ[αθμόν]
Δ	οἶνοχόη ἀ[ργυρᾶ]
5	ΔΔ οἶνοχόη ἀργ[υρᾶ]

¹ Σουίδας ἐν λ. «καὶ ἐν θεῶν ἀγορᾷ» καὶ «θεῶν ἀγορά».

² Ἡσύχ. ἐν λ. *θεῶν ἀγορά*. Περιττὸν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι τὸ τοπικὸν Ἀθήνησιν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ἀρχαίοις χωρίοις, σημαίνει ἐν Ἀττικῇ.

³ S. Reinach, *traité d' Epigraphie grecque*, σ. 337.

⁴ C.I.A. IV, III, 225 b. — Τὰς ἐνταῦθα εἰσαγομένας συμπληρώσεις εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἄνω μεταδημοσιευομένας ἐπιγραφὰς περιελάβομεν τῷ σημείῳ τῆς παρενθέσεως (), τὰς δὲ προὑποδειγμένας ἐνεκλείσαμεν ἀγκύλαις []. Ἐκ τῆς πρώτης τῶν κατωτέρω ἀναδημοσιευομένων ἐπιγραφῶν ἀποδεικνύονται πλημμελεῖς αἱ ἐν τῇ ἄνω μνημονοθεσίᾳ (σελ. 69 σημ. 1) ἐπιγραφῇ ὑπὸ Kirchhoff συμπληρώσεις τῶν στίχων 2-4, 10, 11. Διὸ καὶ διεγράψαμεν αὐτὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας σημειώσεως.

- ΔΣΣΣ χρυσίου στ[αθμόν]
κυζικηνός (στατῆρας)
ἔκται Φωκ[αῖδες]
- ΗΗΗΔΠΙC χρυσίου ἀσή[μου]
10 σφραγιδες (λίθιναι)
σφραγιδες (λίθιναι)
- ΠΙ ὑποδερὶς [χρυσῇ] (ἐλκουσα)
κώθωνες χρ[υσοῖ] (ΠΙΙ)
- ΗΗΗΗ ἀργύριον ἀ[σημον]
15 ἀργύριον ἐπί[σημον]
- ΗΗΔΔΠΙΗΗC
ἀναθήματα π[ρὸς τῷ τοίχῳ]
ὄρμος χρυσοῦς (ἄκυλον)
πλάστρα χρυσ[αῖ] (τὸ δημόσιον ἀνέθηκεν)
20 φιάλη ἀργυ[ρῶ] (χρυσόμφαλος)
Σ(αλαμ.)ΙΝΟ(κλῆς ἀνέθηκε)

Ἐφημερίς Ἀρχαιολογική 1894, σελ. 168-169, (Ἀνδρέας Σκιαῖς):

- ἀργυρῶ ΙΙΙ σ[ταθμόν]
στατῆρες Κυζικη[νοῖ]
φιάλη
- Ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τ[ῷ] ἐν ἄστει
5 . . . α καὶ ὀρμίσκος χρυσοῦς
(πρὸς τῷ τοίχῳ
(χρυσοὶ κέρχ)νοι Γ
(κιβώτιον) [ἐλ]εφάντινον
(δακτυλίῳ) [χρ]υσὸν δύο
10 (ρρυμοὶ) [σεσι]δηρωμένοι ΠΙ
(ρρυμοὶ) [ἀσι]δηρωτοὶ ΔΙ
(κεράμου ζεύγ)η καινὰ ΔΔΔΔΙΙ
(ἄμπρον Ι)
(τετρακύκλ)ω καινὴ ΙΙ

Ἐκ τῆς πρώτης τῶν ἄνω ἐπιγραφῶν παραλαμ-
βάνομεν ἀκέραιον τὸ ἀρχικὸν Σ τοῦ ὀνόματος Σα-
λαμινοκλῆς, ὅπερ ὀρθῶς ἤκασεν ὁ πρῶτος ἐκδό-
της (Α', 6', 5-B', 6', 13).¹ ἐπικυροῦνται καὶ αὖθις
αἱ ἄνωτέρω (στήχοι 49-51 πιν. Α', α') προταθεῖ-

¹ Καὶ τὸ ἐν C.I.A. IV, III, g, (Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1888, σ. 54 ἀρ. 46) θρασυαὶ ἀνήκον προδηλῶς εἰς Ἐλευσινίαν ἐπιστατικὴν ἀνα-
γραφὴν (παραλαβῆς) ἀναφέρει τὸν Σαλαμινοκλῆ. Ἀναγνωστέον δ'
οὕτω τοὺς τρεῖς πρώτους στίχους:

Σαλα[μινοκλῆς ἀνέθηκε]
ΠΠ Δακτύ[λιος χρυσοῦς]
Σφραγ[ιδίω δύο χρυσῶν δεδεμένῳ]

σαι ἀποκαταστάσεις χρυσίου σταθμόν — κυζικη-
νοὺς στατῆρας — ἔκται φωκαῖδες· ἐπιπροστίθεται
αὐτόθι (στ. 52) ἡ συμπλήρωσις χρυσίου [ἀσήμου].
καὶ τέλος ὁδηγούμεθα εἰς τὴν ὧδε πλήρωσιν τῶν
στίχων 50-58 (Β' α'):

κύλιχς χρυσῇ [:Ι: σταθ] Μ Ο Ν
κύλιχς ἀργυρῶ [μία τ] Α Υ Τ Ε Σ
ΗΙΙ [σταθμόν] χρυσὶς στ[α] Θ Μ Ο Ν
Δ οἶνοχόη ἀργυρῶ [στ] Α Θ Μ Ο Ν
ΔΔ οἶνοχόη ἀργυρῶ [:Ι:δ] Α Ρ Ε Ι Κ Ο Ι
(ὁ ἀριθμὸς) χρυσίου στ[αθμόν]
κυζικηνός [στατῆρας]
ἔκται φωκ[αῖδες ὁ] Κ Τ Ο Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν
(ὁ ἀριθμὸς) χρυσίου ἀσή[μο]

Εἰς δὲ τοῦ προσεκτικοῦ ἀναγνώστου τὴν παρα-
τήρησιν ἀφίεμεν τὰς διαφοράς, ὧν ἀξία ἰδίου λό-
γου μόνῃ ἢ ἐν στίχῳ 5^ο τῆς τελευταίας ἐπιγρα-
φῆς «... α (ἴσως πλάστρα) καὶ ὀρμίσκος χρυ-
σοῦς», διότι ἴσως ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ
ἐπιγραφὴ αὕτη εἶναι νεωτέρα τῆς ἡμετέρας, ἅτε
περιέχουσα ἀναγραφὴν νέου σκεύους. Προσημειω-
τέον δὲ ὅτι τὸ μικρὸν ὀπισθόγραφον τμήμα τῆς
ὑπὸ Φιλίου ἐν ἔτει 1890 δημοσιευθείσης ἐπιγρα-
φῆς, ὅπερ αὐτὸς οὗτος ἀνεκοίνωσεν εὐθὺς τότε ἐν
τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι (σελ. 117-118)
εἰς οὐδὲν χρήσιμον ἐνταῦθα φαίνεται.¹

Ἀλλὰ, καὶ ἡ ὑπὸ Α. Σκιαῖ ἐν Ἐφημ. Ἀρχαιο-
λογικῇ 1894, σ. 166-168 δημοσιευθεῖσα ἐφθαρ-
μένη στήλη εἰς ὁμοίαν προεुकλείδειον ἀναγραφὴν
ἀνήκει καὶ ἡ ἐν σελ. 195-196 εἰς ὁμοίαν ἴσως,
ἀλλὰ μετεुकλείδειον, (μεταξὺ τῶν ἐτῶν 402 καὶ
395 π. Χ) ἂν ὀρθῶς ὁ ἐκδότης συνεπλήρωσεν·
«ἐπὶ Φορμ[ιδίω] ἀρχοντος».

Ἐπιστατῶν λογοδοσίαν τῶν ἐν τῷ ἱερῷ κατα-
σκευῶν φαίνεται ὅτι περιέχουσιν ἢ τε ὑπὸ Φιλίου
(Ἐφημ. Ἀρχ. 1890, σ. 117-118) δημοσιευθεῖσα
ὑπ' ἀριθ. 58 ἐπιγραφὴ, ἐν ᾗ πιθανῶς ὁ τρίτος στί-
χος εἶχεν οὕτω· παρὰ τῶν προτέρων [ἐπιστατῶν]²,

¹ Μετὰ τὰ ἄνωτέρω, προφανὲς ὅτι τὴν μὲν πλήρωσιν τῶν ἐν τῇ α' στήλῃ τῆς Α' πλευρᾶς κενῶν στίχων 29-42 θέλομεν ζητῆσαι εἰς τοὺς στίχους 36-50 τῆς α' στήλης τῆς Β' πλευρᾶς, τὴν δὲ πλήρωσιν τῶν ἐν τῇ αὐτῇ α' στήλῃ τῆς Α' πλευρᾶς κενῶν στίχων 44-49 ἔχομεν ἐκ τῶν ἄνωτέρω δύο ἀντιστοιχῶν ἐπιγραφικῶν τμημάτων (C.I.A. IV, I, 225 a. III, 225 b.), χαίνοντος μόνου τοῦ 43^{ου} στίχου

² Οὕτω καὶ ἐν C.I.A. IV, III, 288 a.

καὶ ἡ ὑπὸ Σκιαῖ (Εφημ. Ἀρχ. 1894, σ. 165, ὑπ' ἀριθ. 5) δημοσιευθεῖσα, ἐν ἣ ὁ μὲν 1^{ος} στίχος μετὰ τῆς ἐλλειπούσης ἀρχῆς τοῦ δευτέρου ἀναγνωστέος « οἷς Γλαύκων (ἢ Γλαῦκος) . . . ἐγραμμά- τευε », ὁ δὲ 5^{ος} « . . . γατο ὅς (ἢ ὡς) τοβ . . . » ἀντὶ « γα το ὅς το β », ὁ δὲ 8^{ος} ἠθέλομεν εἶπει ν' ἀναγνωσθῇ ὡκοδόμησαν ἢ οἰκοδομήσαν[τα- τας-τες, ἀντὶ μεις ἀν[θεστηριῶν], ὡς αὐτὸς ὁ ἐκδότης ὁμολογεῖ ὅτι τολμηρῶς προτείνει, εἰ μὴ οὗτος ἐβεβαίουν ὅτι πρὸ τοῦ ΜΕΞΑΝ ὑπάρχει χῶ-

ρος δύο γραμμάτων ἄγραφος, καὶ τέλος ὁ 12^{ος} ἔχει μᾶλλον θ]υρῶ[ν ἢ ἀργ]ύρο.

Ἰσπερόγραφον. Ἐν τῷ πίνακι τῆς πλευρᾶς Α' (β' 61) ἐκ παραδρομῆς ἐτυπώθη ΕΦΕΤΗΡΙΑΙ ἀντὶ ΕΦΕΤΕΡΙΑΙ. Αὐτόθι (60) γρ ; [ἀσκάντε] ἀντὶ [ἔχοντε]. Αὐτόθι δ' ἐν στίχῳ 25 προτείνομεν ν' ἀναγνωσθῇ τε[λεσταῖς ἐλ]θοῦσιν ἐκ Κύθων.

Σ. Ν. Δ.

ΚΟΥΡΟΣ ΕΞ ΑΤΤΙΚΗΣ

(Πίναξ 6)

Ἐν πίνακι 6 εἰκονίζεται ἀρχαῖκόν ἄγαλμα γυμνοῦ ἀγενεῖου τῶν γνωστῶν, οἷς κοινῶς δίδεται τὸ ὄνομα Ἀπόλλων ἀρχαῖκος¹. Εὐρέθη τῷ 1893 ἐν Κερατέᾳ τῆς Ἀττικῆς (τοῦ ἀρχαίου δήμου Κεφαλῆς) ἐν θέσει « Πηγὰδι Ντάρδιζα » ἐν ἀμπελοφύτῳ κτήματι τοῦ Σιδέρη Ἰω. Μιχάλη². Εἶχεν, ὡς συνήθως, τὰς χεῖρας καθειμένας καὶ τοῖς μηροῖς προσπεφυκυίας, προέχον δὲ τὸ ἀριστερόν σκέλος. Εἶνε δὲ πρώτου ἀνδρικοῦ ἀναστήματος³ μετὰ διαφορῶν τινων, ὡς ἐκ τῶν ἐξῆς μέτρων ἐξάγεται.

1,43	ῥφος	σφζόμενον (μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν κνημῶν).
0,72	»	ἀπὸ κορυφῆς ἕως ὀφθαλμοῦ.
0,175	»	ἀπὸ ὀφθαλμοῦ ἕως ῥίξης τοῦ πέους.
0,61	»	ἀπὸ ὀφθαλμοῦ μέχρι γόνατος.
0,247	»	κεφαλῆς (μέχρι πώγωνος).
0,05	»	ἀπὸ κορυφῆς μέχρι ἀρχῆς μετώπου.
0,055	»	μετώπου μέχρι ὀφρύων.
0,062	»	ἀπὸ ὀφρύων ἕως ἄκρου ῥινός.
0,04	»	ἀπὸ ὀφρύος ἕως κάτω βλεφάρου.
0,033	»	ἀπὸ ἐσωτερικοῦ κανθοῦ ἕως ἄκρου ῥινός.
0,08	»	ἀπὸ ἄκρου ῥινός ἕως πώγωνος.
0,028	»	ἀπὸ ἄκρου ῥινός ἕως μέσου στόματος.
0,06	»	λαιμοῦ.
0,155	πλάτ.	προσώπου (εὐθὺ) ἀπὸ ὠτός εἰς οὐς.
0,024	»	ῥινός ἦτοι διάστημα μεταξὺ ἐσωτερικῶν κανθῶν.

¹ Ἐπιτραπήτω μέχρι τῆς ὀριστικῆς διακρίσεως καὶ ὀνομασίας τῶν ἐν λόγῳ ἀγαλμάτων νὰ καλῶμεν αὐτὰ συντομίας χάριν κοῦρους.

² Περὶ τοῦ τῆς εὐρέσεως τύπου πρβ. ἐν τέλει τοῦ παρόντος ἄρθρου.

³ Ὡς πρὸς τὴν κεφαλὴν τὸ ἀνάστημα εἶνε μέτριον, περιέχον ῥφος ὡς 7 1/2 κεφαλῶν.

0,048	πλάτ.	βολβοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ.
0,018	ῥφος	» » »
0,055	πλάτ.	ἀπὸ ἐξωτερικοῦ κανθοῦ ἕως προσθίου ἄκρου (τράγου) τοῦ ὠτός.
0,055	»	στόματος.
0,065	ῥφος	ὠτων.
0,15	πλάτ.	λαιμοῦ ἄνω.
0,16-0,17	πλ.	» κάτω.
0,61	πλάτ.	ἀπὸ ὠμου εἰς ὠμον (μέγιστον).
0,43	»	θώρακος μεταξὺ μασχαλῶν.
0,29	»	(=διάμετρος ἐκ πλαγίου εἰς πλαγίον) ὀσφύος.
0,22-0,23	πλάτ.	(=διάμετρος ἐκ τῶν πρὸς τὰ ὀπίσω) ὀσφύος.

Ἐλλείπουσιν οἱ βραχίονες ἀπὸ τῶν μασχαλῶν¹, καὶ τὰ κάτω ἄκρα ἀπὸ τῶν γονάτων· ὡσαύτως ἀποκεκρουσμένος τὰ ἔμπροσθεν ὄλος ὁ ἀριστερὸς μηρὸς μετὰ τοῦ γόνατος καὶ δισκοειδὲς τεμάχιον ἐξ ἐκατέρου γλουτοῦ. Ἡ κεφαλὴ εἶνε συγκεκολλημένη, ἀποκοπεῖσα ἔμπροσθεν μὲν ὑπὸ τὸν πώγωνα, ὀπίσθεν δὲ μικρὸν ἄνωθεν τοῦ κάτω πέρατος τῆς κόμης. Τὸ ἄγαλμα πρὸς ταῖς μεγάλαις ταύταις ζημίαις εἶνε ἀποκεκρουσμένον κατὰ τὸ πρόσωπον, οὗ ἀπεθραύσθησαν ἢ τε ῥίς καὶ τὰ χεῖλη καὶ ὁ πώγων. Ἀποτετριμμένα εἰσὶν ἔτι καὶ τὰ ὦτα, οἷ δὲ μηροὶ κατὰ τὴν τῶν ἄκρων χειρῶν πρόσφυσιν ὑπέστησαν ἐλαφρὸν τραῦμα ἐκ τῆς ἀποσπάσεως

¹ Σιώζεται ἀπεσπασμένη ἡ ἀριστερὰ ἄκρα χεῖρ μέχρι μέσου τοῦ πήχεως, κατὰ τὸ σὺνθετος κεκλεισμένη· ἔνεκα φθορᾶς δὲν προσαρμόττει ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μηροῦ. Ὁ καρπὸς μετὰ τοῦ πήχεως ἀπείχον τοῦ ἰσχίου ὡς 0,02. Ἡ τομὴ τοῦ πήχεως ἔνεκα τῆς προσιγγίσεως ταύτης ἔχει σχῆμα σχεδὸν τριγωνικόν. Ἐν τῇ φωτογραφίᾳ (πίν. 6) εἶχε παραλειφθῇ αὕτη (εὐρέθη κατόπιν), εἰκονίζεται δὲ ἐνταῦθα.